

**Zpráva z restaurátorského průzkumu kamenných ostění vstupních portálů
1.NP domu č.p. 104 v Kostelní ulici v Pardubicích**

Vypracoval BcA. Jaroslav Vrbata

Lokace památky: Kostelní ulice 104, Pardubice

Údaje o akci: Závazné stanovisko č.spisu SZ MMP 63270/2013

Popis Památky

1.NP jižního průčelí domu č.p. 104 je prolomeno třemi kamennými portály. Na svislé ose průčelí je hlavní úzký portál s jedním stupněm vedoucí do chodby domu, po stranách jsou pak symetricky umístěné vedlejší širší portály. Všechny portály mají stejně řešená pískovcová ostění se segmentovým klenutím. Ostění portálů je cca 25 cm široké s plochou obvodovou lištou cca 5 cm širokou. Vnitřní strany ostění bočních portálů mají cca 2,5 cm širokou polodrážku pro zavírání veřejí. Patky ostění jsou hladké vystouplé do úrovně obvodové lišty. Na vrcholu klenutí portálů je osazen lichoběžníkový klenák, který vystupuje nad obvodovou lištu ostění i nad obrys segmentového klenutí. Uprostřed klenáku je vpadlé hladké zrcadlo s konkávně prolomenými půlkruhovými rohy po stranách s pravoúhlým ústupkem. Ostění portálů je natřené tmavošedivou barvou, stejně jako ostatní aktivní prvky jižního průčelí. Ve hmotě svislých částí ostění bočních portálů jsou osazeny trojice kovových pantů pro uchycení veřejí.

Podél jižního průčelí probíhá kamenný sokl cca 35 cm vysoký, tvořený z hladce opracovaných pískovcových kvádrů. Sokl vystupuje mírně ven z fasády o cca 2 cm.

Popis dochovaného stavu

Ostění portálů a sokl jsou vyrobeny z jemnozrnného pískovce světleokrové barvy. Materiál ostění je zejména ve spodních partiích hloubkově narušen. Pískovec je v těchto místech sypký a nesoudržný, na povrchu jsou patrná mechanická poškození jako kaverny a odlomené části hran atd. Místa v okolí kovových pantů osazených do hmoty pískovce jsou popraskaná, některé části ostění již odpadly. Toto poškození je pravděpodobně způsobené korozí kovových pantů.

Povrch ostění je natřen vrstvou monochromní šedé akrylátové barvy, která se na mnoha místech loupe, tvoří puchýře, práškovatí a odpadává. Vrstva nátěru bránila průchodu vodních par a vody, které se pod nátěrem hromadily, kámen je tak pod nátěrem na mnoha místech povrchově poškozen. Spodní části ostění a sokl jsou na mnoha místech spravované vrstvou vápenného a cementového tmelu. Tyto vysprávkky jsou již nefunkční. Spárování soklu je již z větší části vysypané. Materiál soklu je na 30% své plochy mechanicky poškozen.

Vzhledem k charakteristickým poruchám povrchu kamene v nižších partiích lze soudit, že spodní části ostění a soklu obsahují vysoké množství vodorozpuštěných solí.

Horní části ostění se dochovaly v poměrně dobrém stavu, pozorovatelné jsou pouze drobné mechanické defekty jako uražené hrany a mělké vrypy.

Průzkum obsahu vodorozpustných solí

Ze hmoty ostění portálů byly odebrány dva vzorky pro zjištění míry zasolení pískovce vodorozpustnými solemi. Vzorky byly vyhodnoceny v laboratoři. Detailní nálezová zpráva je níže.

Návrh na restaurátorské práce na kamenných prvcích

Očištění

Povrch kamene ostění bude nejprve opatrně očištěn od nečistot, nefunkčních tmelů a nesoudržných částí tlakovou vodou, kartáčky a dlátky. Šedý akrylátový nátěr bude z povrchu kamene odstraněn mechanicky nebo chemicky. V případě odstraňování nátěrů chemickou cestou, musí být chemický přípravek důkladně vymyt ze hmoty kamene.

Konsolidace

Nesoudržný a sypký povrch kamene a místa s hloubkovým poškozením budou lokálně zpevněna organokřemičitanovým konsolidantem.

Odsolování

Zasolené části (spodní části ostění do výšky 1,2 m a sokl) budou cyklicky odsolovány, po třech cyklech budou odebrány a vyhodnoceny vzorky na míru zasolení. O dalším postupu bude rozhodnuto po vyhodnocení vzorků a po konzultaci se zástupcem pam. péče.

Demontáž pantů a zpětné osazení

Vzhledem k poškození kamene vlivem koroze pantů, budou tyto panty z rezivějící ocele demontovány. Na jejich místo mohou být zpětně osazeny stejné panty s vyměněným trnem z nerezivějícího kovu (nereznoucí ocel, atp.).

Injektáž prasklin

Praskliny v okolí osazení pantů budou injektovány směsí epoxidové nebo polyesterové pryskyřice, případně pryskyřice plněné jemným pískem.

Tmelení, doplňování

Poškozená místa a místa s chybějící původní hmotou budou tmelena a doplněna minerálním tmelem na bázi bílého cementu. Složení tmelu bude svými vlastnostmi (barevnost, zrnitost, atd.) vycházet z vlastností původního materiálu. Tmel bude probarven ve hmotě kvalitními pigmenty. Spárování bude obnoveno v měkčím vápenném tmelu probarveném do barvy okolního kamene.

Barevná retuš

Povrch kamene bude nakonec barevně lokálně retušován.

Finální barevná úprava kamenných prvků bude konzultována a navržena v průběhu prací. V zásadě by mohly být kamenné prvky barevně sjednoceny v závislosti na celkovém barevném řešení fasády pololazurní barvou ve stejném odstínu jako ostatní aktivní prvky fasády, případně stejným barevným systémem jako fasáda (hrozí snížení parupropustnosti).

V případě lazurní nebo pololazurní barevné úpravy povrchu kamene, může být povrch ošetřen hydrofobizačním prostředkem.

Materiály:

Čištění – tlaková voda, dlátka, kartáče, detergenty, chemické odstraňovače barev, oplach vodou z řádu

Odsolování – buničínové zábaly s destilovanou vodou

Tmelení – frakce křemičitého písku, vápenný hydrát, bílý cement, akrylátová disperze, světlostálé pigmenty

Injektáž – epoxidová nebo polyesterová pryskyřice, jemný křemičitý písek

Barevná retuš – světlostálé pigmenty, Paraloid B72

Hydrofobizace – postřikem (Imesta IW 290)

Vypracoval v Pardubicích dne 7.1.2014

BcA. Jaroslav Vrbata
generála Svobody 622
Pardubice 533 51

Grafický zakres poškození levý portál

mechanické poškození

praskliny

Grafický zákres poškození středový portál

mechanické poškození

Grafický zakres poškození, pravý portál

mechanické poškození

praskliny

Obr. 1 Kamenné ostění pravého portálu.

Obr. 2 Pravý portál, levá část kamenného ostění. Praskliny, drobná mechanická poškození.

Obr. 3 Pravý portál, pravá část kamenného ostění. Drobná mechanická poškození.

Obr. 4 Pravý portál, detail místa osazení pantu. Prasklina, hloubkové poškození spodní části.

Obr. 5 Barevné vrstvy na povrchu ostění. Dochovaný stav.

Obr. 6 Kamenné ostění centrálního portálu.

Obr. 7 Pravá část ostění prostředního portálu. Drobná mechanická poškození.

Obr. 8 Levá část ostění prostředního portálu. Drobná mechanická poškození.

Obr. 9 Kamenné ostění levého portálu.

Obr. 10 Detail hloubkového poškození levé části ostění. Odložená část ostění v místě osazení kovového pantu.

Obr. 11 Levá část kamenného ostění levého portálu. Prasklina v místě osazení kovového pantu.

Obr. 13 Kamenný sokl. Mechanická poškození, zbytky barevných nátěrů.

Obr. 14 Kamenný sokl. Mechanická poškození, zbytky barevných nátěrů.